

NÄKÖKULMA

BEN MALINEN (TT)

Kotimaan ohjelmajohtaja, Suomen Pakolaisapu.

Ben Malinen on työskennellyt lähes 20 vuotta pakolais- ja kehitysyhteistyössä Afrikassa.

TÄYDENTÄVÄT POLUT TARJOAVAT MAHDOLLISUUKSIA SEKÄ SUOMELLE ETTÄ KAIKKEIN VAIKEIMMAISSA TILANTEESSA OLEVILLE

Lähivuosina useat eri toimialat Suomessa tulevat olemaan enenevässä määrin riippuvaisia työperäisestä maahanmuutosta. Suomi toivoo maahanmuuton kautta ennen kaikkea erityisosaajia, jotka jäisivät maahan pidemmäksi aikaa. Ongelmana on se, etteivät kaikki ole valmiita muuttamaan Suomeen pysyvämmiin. Kyseessä voi olla tilapäisratkaisu, jolla pyritään saamaan työkokemusta ja parantamaan omaa ja perheen taloudellista tilannetta.

Samaan aikaan kun Suomi ja monet muut länsimaat kamppailevat työvoimapulan kanssa, on maailman pakolaistilanne haastavampi kuin koskaan aiemmin. Konfliktien ja vainon vuoksi pakenemaan joutuneita ihmisiä on maailmassa yli 82 miljoonaa. Heistä suurin osa elää köyhissä ja hauraissa maissa ja vain pieni osa hakee ja saa turvaa Suomen kaltaisista valtioista. Suurin osa maailman pakolaisista on paennutkin naapurimaihin, jotka ovat kehittyviä maita ja jotka kamppailevat turvattun toimeentulon ja elinolosuhteiden tarjoamiseksi omille kansalaisilleen.

Pakolaisleirien lisäksi satojatuhansia pakolaisia asuu suuremmissa kaupungeissa kaupunkipakolaisina ja monet heistä elävät ilman minkäänlaista apua ja turvaa esimerkiksi YK:n pakolaisjärjestöltä UNHCR:ltä tai asuinmaansa viranomaisilta. Suomen Pakolaisavun kohdemaista Etiopiassa ja Ugandassa asuu molemmissa yli 70 000 kaupunkipakolaista monesta eri lähtömaasta. Pakolaisleireillä ja kaupungeissa asuvat pakolaiset joutuvat usein kohtaamaan syrjintää, kun kantaväestö kokee helposti uudet asukkaat uhkana itselleen ja toimeentulolleen. Kun työn ja toimeentulon hankkimisen mahdollisuudet ovat rajalliset, on ymmärrettävää, että maassa jo asuvat eivät haluaisi uusia tulijoita taistelemaan vähäisistä resursseista.

Monet pakolaisleireillä ja kaupunkipakolaisina asuvista odottavat vuosia tai jopa vuosikymmeniä ilman mahdollisuutta saada turvapaikkaa jostakin toisesta maasta. Heidän joukossaan on myös pal-

jon koulutettuja ja ammattitaitoisia osaajia. Heillä ei kuitenkaan ole usein mahdollisuutta tai lupaa tehdä työtä tai hankkia elantoaan maassa, johon hän on paennut. He saavat myös harvoin asuinmaansa kansalaisuuden. Hengissä säilymistä varmistamiseksi monien on pakko turvautua tekemään töitä luvattomasti ruokapalkalla tai minimaalisella korvauksella, jolloin riski joutua hyväksikäytön uhriksi kasvaa.

Työn ja työluvan saannin haasteellisuuden vuoksi etenkin kaupunkipakolaisten ainoana turvana ovat usein länsimaihin päässeet, omista tuloistaan rahaa lähettävät perheenjäsenet tai sukulaiset. Ilman työn ja toimeentulon mahdollisuutta elämä kaupunkipakolaisena on vähintäänkin haastavaa. Opiskelukaan ei ole useimmiten kaupunkipakolaisille turvallista, eikä opiskelu motivoi, jos tiedossa on, ettei työsaanti ole mahdollista. Vuosien odottelu toimitomana passivoi ja jo hankittu ammattitaito rapistuu.

Yksi mahdollisuus Suomen työvoimapulan helpottamiseksi olisi tarjota työperäisiä oleskelulupia koulutetuille ja ammattitaitoisille pakolaisille. Samalla helpotettaisiin monien kehittyvien valtioiden pakolaistilannetta ja vähennettäisiin esimerkiksi Eurooppaan haluavien vaarallisia ja salakuljettajien hallitsemia pakomatkoja Saharan aavikon ja Välimeren yli. Turvallisen pakoreitin tarjoaminen työperäisen oleskeluluvan muodossa olisi yksi vaihtoehtoisista tavoista jakaa vastuuta globaalin pakolaistilanteen ratkaisemiseksi maiden kesken.

Työperäisen oleskeluluvan Suomeen saanut pakolaistaustainen ihminen saa ennen kaikkea uu-

Monet pakolaisleireillä ja kaupunkipakolaisina asuvista odottavat vuosia tai jopa vuosikymmeniä ilman mahdollisuutta saada turvapaikkaa jostakin toisesta maasta. Heidän joukossaan on myös paljon koulutettuja ja ammattitaitoisia osaajia.

den mahdollisuuden elää turvallisessa ympäristössä. Tällaisissa tapauksissa voidaan puhua kolmenlaisista voittajista. Ensinnäkin työperäisen oleskeluluvan saaneet pakolaistaustaiset pystyvät turvaamaan oman toimeentulonsa. Toiseksi he pystyvät oman toimeentulonsa turvaamisen lisäksi tukemaan myös kotimaassa olevia tai lähtömaahan jääneitä sukulaisia ja muita läheisiään. Kolmanneksi pakolaistaustaiset tuovat uudelle kotimaalleen kaivattua ammattitaitoista työvoimaa.

Vaikka työ ja toimeentulo olisivatkin jollekin työperusteisen oleskeluluvan saaneelle pakolaistaustaiselle erittäin tärkeitä, ei elämä ja kotoutuminen Suomessa yksin ilman läheisiä ole helppoa. Hän tarvitsee rinnalleen perheen, jonka kanssa voi lähteä rakentamaan yhteistä ja turvattua tulevaisuutta. Kun lähdetään suunnittelemaan työperäisen oleskeluluvan myöntämistä pakolaistaustaisille ihmisille, on samalla varmistettava perheenyhdistämisen mahdollisuus, kielikoulutus ja kotoutumisen sujuvuus. Lisäksi on muistettava hyödyntää maahanmuuttavien koko potentiaali ja tarjottava mahdollisuus saada lisä- ja täydennyskoulutusta. Kun nämä saadaan kuntoon, on paremmat mahdollisuudet sille, että maahanmuuttaneen koko perhe kotoutuu ja viihtyy Suomessa.

Työperäisten viisumien tarjoaminen pakolaisistaustaisille Suomeen ei ratkaise maailman pakolaistilannetta. Se on kuitenkin yksi tapa osoittaa, että Suomikin haluaa kantaa entistä enemmän vastuuta tilanteen ratkaisemiseksi. Pienikin määrä työperäisiä viisumeja antaa niiden saajille ja heidän perheilleen mahdollisuuden aloittaa uusi ja entistä inhimillisempi ja turvampi elämä. ■

